

LORETTA NAPOLEONI

EMBERKERESKEDŐK

Hogyan tették a dzsihádisták és az Iszlám Állam
milliárdos üzletté az emberrablást
és a menekültcsempészetet?

A fordítás alapja:

Loretta Napoleoni: *Merchants of Men: How Jihadists and ISIS Turned Kidnapping and Refugee Trafficking into a Multi-Billion Dollar Business*. This edition was licensed by Seven Stories Press, Inc. New York, U.S.A., the originating publisher, 2016.

Copyright © Loretta Napoleoni, 2016

Fordította © Pétersz Tamás, 2017

Szerkesztette: Szöllős Péter

Borítóadaptáció: Tabák Miklós

Borítófotó: Jean-René Augé-Napoli

HVG Könyvek

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Koncz Gábor

ISBN 978-963-304-449-0

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképezési úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2017

Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen

Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

Luigi Bernabò emlékére

TARTALOM

Előszó	9
Bevezetés	15

1. RÉSZ

Első fejezet: Az Al-Káida az Iszlám Magrebben protokoll	23
Második fejezet: A medvék etetése	41
Harmadik fejezet: Menekültcsempészet	55
Negyedik fejezet: A kalózkodás gazdaságtana	75
Ötödik fejezet: A szómáiai diaszpóra öbölbeli kapcsolatai	95
Hatodik fejezet: A szíriai polgárháború ködösítései	109

2. RÉSZ

Hetedik fejezet: A tárgyaló	127
Nyolcadik fejezet: A váltságdíj	135

Kilencedik fejezet: Az „arany óra” – Egy emberrablás anatómiája	149
Tizedik fejezet: A zsákmány – Új önazonosság keresése	165
Tizenegyedik fejezet: A nyugati túsok mítosza	183

3. RÉSZ

Tizenkettedik fejezet: Az igazság vége	207
Tizenharmadik fejezet: Sakkjátszma a túsok életével	227
Tizennegyedik fejezet: Menekült „love story”	239
Tizenötödik fejezet: A politikai bumeráng	251
Utószó: Brexit	267
Szójegyzék	273
Köszönetnyilvánítás	287
Jegyzetek	291
A szerzőről	309
Név- és tárgymutató	311

ELŐSZÓ

Több mint egy évtizeddel ezelőtt fogtam bele az emberrablás és az embercsempészet kutatásába. Nem sokkal a 2001. szeptember 11-i terrorakciókat követően kezdtem találkozókat szervezni terrorelhárítással és pénzmosással foglalkozó szakemberekkel, a világ különböző városaiban. Mindannyian egyetértettek abban, hogy a Patriot Act hatására a kolumbiai kokainkartell összefogott olasz szervezett bűnözői csoportokkal, hogy Európában és Ázsiában mossák tisztára a drogkereskedelemből befolyt nyereségüket, és új szállítási útvonalakat keressenek a kokain eljuttatásához az Öreg Kontinensre. Venezuela, a hírhedt nyugat-afrikai „Aranypart” – ahonnét annak idején a rabszolgaszállítmányok indultak Amerikába – és a Száhel-övezet kulcsfontosságú átrakóhelyekké léptek elő.

Hamarosan az afrikai csempészek is bekapcsolódtak az üzletbe, és elkezdték szárazföldi útvonalakon szállítani a kokaint. Fő központjuk a mali Gao lett. A kokain innét indult útjára, hogy a Szaharán át Marokkó, Algéria és Líbia földközi-tengeri partvidékén kössön ki, ahonnét aztán kis hajók egész flottája szállította át Európába.

2003-ban a Szaharán keresztül folytatott csempészetben részt vevő algériai Fegyveres Iszlám Csoport (Groupe Islamique Armé, GIA) néhány korábbi tagja önálló akció keretében Maliban és Dél-Algériában elrabolt 32 európai. A túszokat aztán a szaharai csempésztúsvonalakon Észak-Maliban lévő táborokba vitték. Az európai kormányok olyan nagy összegű váltságdíjat fizettek állampolgáraikért, hogy abból az emberrablók finanszírozni tudták egy új fegyveres csoport létrehozását, amely az „Al-Káida az Iszlám Magrebben” (Al-Qaeda in the Islamic Maghreb, AQIM) nevet kapta.

Azok között, akikkel 9/11-et követően találkoztam, több túsz-tárgyaló is volt. A felek közötti közvetítőként különleges rálátást szereztek az emberrablás iparágára. Beszélgetéseinkből kiderült, hogy a 32 európai túszul ejtése megmutatta: a nyugati világ polgárainak elrablása fontos bevételi forrást jelenthet a fegyveres és bűnözői szervezetek számára. Ezzel kezdetét vette a vadászhidény.

A 2000-es évtized második felére, alig öt esztendővel 9/11 után a kokainkereskedelem már komolyan aláásta a Száhel-övezet stabilitását. Félig vagy teljesen működésképtelen államok jelentek meg, amelyek polgárai arra kényszerültek, hogy gazdasági bevándorlóként próbáljanak átjutni Európába. Az AQIM azonnal le is csapott a kínálkozó lehetőségre, és az emberrablásból befolyó pénz egy részét ezeknek a menekülőknél az Európába csempészésébe fektette.

A túsz-tárgyalók meggyőződése szerint az, hogy a kormányok nem ítélték el nyilvánosan és határozottan a Száhelben dúló emberrablási válságot, lehetetlenné tett minden hathatós beavatkozást a régióban. Ez pedig megkönnyítette az emberrablók számára, hogy tevékenységüket a menekültcsempészetre is kiterjesszék.

A globalizált gazdaság sötét oldalának krónikásaként arra a következtetésre jutottam, hogy a kormányok titkolózó politikája

a globalizáció hibáinak elrejtésére irányuló vágyukból ered. A berlini fal leomlása óta elszaporodtak a működésképtelen államok és régiók, ahol gyakorlatilag nem létezik rend és törvény, ez pedig ideális táptalajt biztosított ahhoz, hogy az emberrablás és az embercsempészet a történelemben példátlan mértékű virágzásnak indulhasson. A gazdag országok titkolózása pedig lehetővé tette, hogy ez a gyalázat zavartalanul folytatódjék. Mintha az összes tűzoltó sztrájkba lépett volna erdőtűz idején.

A tárgyalásvezetők és az egykori túsok egyetértenek abban, hogy az értékes zsákmány bőséges mennyiségben állt az emberrablók rendelkezésére. Az elmúlt 25 évben a globalizálódó világ biztonságába vetett hamis hit az első világbeli nemzetek klubjának sok fiatal, tapasztalatlan polgárát – nyugatiaknak fogom nevezni őket, de éppúgy származhatnak Tokióból vagy Santiagóból, mint New Yorkból vagy Koppenhágából – ösztönözte arra, hogy bejárják a világfalu minden sarkát, tudósítsanak onnét, vagy segílyt vigyenek a háborús övezetekben rekedt vagy politikai anarchia sújtotta lakosságnak. Ezek az utazó riporterek és humanitárius munkások váltak a modern emberrablók első számú célpontjaivá.

A 2001. szeptemberi terrortámadás óta robbanásszerűen nő az emberrablások száma, és ezzel együtt az emberrablók által követelt váltságdíj összege is. 2004-ben egy Irakban fogva tartott nyugati tús kiszabadulásáért még elég volt 2 millió dollár, ma már azonban akár 10 milliót is fizettethetnek érte. Az olasz válságstáb egyik tagja azzal tréfálkozott, hogy Greta Ramelli és Vanessa Marzullo – két fiatal olasz nő, akiket 2014-ben Szíriában raboltak el, majd eladtak az Al-Nuszra Frontnak – kiszabadítása Olaszországnak 13 millió euróba került, ami a nyugat-ázsiai ország GDP-jének majdnem 1 százalékpontja! Ezzel párhuzamosan az emberrablások kivédésére szakosodott magánbiztonsági cégek száma is megsokszorozódott, munkadíjuk pedig az

egyekbe szökött. Egy évtizeddel ezelőtt napi 1000 dollár volt a bevett tarifa. Ma már 3000 dollár.

Az emberrablás gazdaságtanára ne lennének érvényesek a közgazdaságtan törvényei? Az elmúlt tíz év szokatlanul alacsony inflációjának és az emberrablók, illetve a biztonsági cégek közötti erőteljes versenynek köszönhetően az áraknak csökkenniük kellett volna, ám azok ehelyett emelkedtek. Ennek egyszerű oka van: a potenciális nyugati túsók száma gyakorlatilag kimeríthetetlen, a kormányok és a magántárgyalók pedig egymással versengenek saját állampolgáraik kiszabadításának dicsőségéért, ami egyre feljebb és feljebb srófolja a közvetítők, az informátorok, a sofőrök és más szereplők árát.

Ma már tudjuk, hogy a nyugati demokráciának a világfalu minden zugába történő exportálására tett kísérlet visszafelé sült el. A berlini fal leomlása óta a világ sokkal veszélyesebb hely lett, és nemcsak az észak-amerikaiak és európaiak, de az ázsiaiak, afrikaiak és latin-amerikaiak számára is, akik közül milliók kényszerültek arra, hogy vendégmunkásként és/vagy gazdasági menekültként éljenek. Mivel a közel-keletiek is osztoznak ebben a komor sorsban, ismét súlyponteltolódás tapasztalható a térség túszejtőinek tevékenységében, és immár azoknak a szerencsétleneknek az adásvétele került a fókuszba, akik a polgárháborúk pusztítása és nyomora elől próbálnak menekülni. Az emberkereskedők ma már újfajta rakománnyal dolgoznak: nem túsokat, hanem menekülteket szállítanak. Egyfajta szurreális, kölcsönös és sok szálon futó függés kapcsolja össze a nyugatiak elrablását és a menekültcsempészetet.

Amikor a menekültválság 2015-ben kirobbant a Közel-Keleten, az emberrablók és a csempészek könnyedén váltottak a menekültek csempészetére. Már megvolt a kifinomult szervezeti struktúrájuk, a túszejtésekből pedig rengeteg pénzük volt, amelyet új vállalkozásukba fektethettek. Az emberkereskedők, akik 2015

nyarán havonta mintegy 100 millió dollárt vágtak zsebre, emberek tízezreit tették partra Európában, minden héten. Ez pedig igencsak jövedelmező üzletág, hiszen a kereslet sokszorosan felülmúlja a kínálatot, az Európába való eljutás ára pedig egyre magasabbra kúszik. Tíz éve még körülbelül 7000 dollárért el lehetett jutni Nyugat-Afrikából Olaszországba. 2015 nyarára ez az összeg már csak arra volt elég, hogy a csempészek eljuttassanak valakit Szíriából a nem túl távoli Törökországba és Görögországba.

Több mint 15 évvel az ikertornyok lerombolása után a muszlim világ nagy része lángokban áll. A nyertesek pedig az emberkereskedők és a bűnözői, illetve dzsihádisták csoportok mindenféle alakzatai, akik pénzért embereket rabolnak, adnak és vesznek. Mi következik ezután?

A menekültválság egy egész kontinenst kényszeríthet rá, hogy szembenézzen saját politikusai képmutatásával, akik hallgattak, amikor a leginkább ki kellett volna nyitniuk a szájukat, és annak a mítosznak az abszurdításával, amely szerint egységes és egyenlő Európa felé haladunk. Mindenekfelett azonban újra rá fogja irányítani a figyelmet arra, milyen törekeny is az emberi élet iránti tiszteletünk és az emberi méltóság megvédésére való hajlandóságunk. A mai emberkereskedők semmiben sem különböznek a 18. századi rabszolgakufároktól, a 19. századi gyarmatosítóktól vagy a 20. századi náciktól – ők is mind úgy gondolták, hogy szabadon rendelkezhetnek mások életével.

Szokmányuk természeténél fogva nem említhettem név szerint azokat a túsztárgyalókat, akik segítettek nekem az emberrablás összetett jelenségének megértésében. Névtelenségüket biztonsági okokból kellett megőriznem – ezek az emberek gyakran a saját életüket teszik kockára, hogy megmentsek másokét, és kiterjedt informátori hálózatot tartanak fenn azokban az országokban, ahol az emberrablás mindennapos eset. Ahelyett, hogy hamis

személyazonosságot találtam volna ki nekik, inkább kihagytam a nevüket, és csak nagy általánosságban utaltam befolyási körükre vagy származásukra. A leggyakrabban pedig egyszerűen úgy hivatkoztam rájuk, hogy „egy túsztárgyaló” vagy „a túsztárgyaló”.